

Szükség van a nők látásmódjára!

Ferenc pápa beszélgetése a női szerzetesrendek legfőbb elöljáróival

Május 12-én délelőtt Ferenc pápa a női szerzetesrendek legfőbb elöljáróinak nemzetközi unióját (UISG) fogadta a VI. Pál teremben. Az unió plenáris ülésének résztvevői egy közös tanfolyamon vesznek részt és szervezetük alapításának ötvenedik évfordulóját ünneplik Rómában. A világ minden tájáról érkezett nővérekkel való találkozó párbeszédese formában zajlott.

Az érintett főbb témák: Jobban be kell vonni a nőket az egyház döntési folyamataiba. Szükség van a nők látásmódjára, meg kell hallgatni őket. Hasznos lehet, ha egy hivatalos bizottság vizsgálja meg a női diakonatusi szolgálatot. A nők prédikálási lehetősége. A feminizmus és a klerikalizmus kísértése. A megszentelt nők az egyház anyaságát képviselik és élik meg. Nem szolgai munkára hivatottak, hanem szolgálatra. Az egyházi törvénykönyvön is lehet változtatni a megújulás érdekében. Minden változtatáshoz szükséges a megkülönböztetés és az imádság. Az ideiglenesség kultúrájában nehéz a végleges elköteleződés. Súlyos probléma a házasságra való felkészítés hiányossága. Súlyos problémát jelent a pénz, a pénzsóvárság az egyház életében. A szentségekért nem szabad pénzt kérni! A szegénység a szerzetesélet öre. Arra is fel kell készülni, hogy rágalmaznak minket. Okosságra és pihenésre is szükség van.

Első kérdés

A nőknek az egyház életébe történő jobb bevonása

Ferenc pápa, Ön azt mondta, hogy „a női géniuszra az egyházi és társadalmi élet minden kifejeződési formájában szükség van”, az egyházban a nők mégis ki vannak zárva a döntési folyamatokból, főleg a legmagasabb szinteken, és a szentmisén való prédikálásból is. Az egyik legfontosabb akadálya annak, hogy az egyház teljesen megbecsülje a „női géniuszt”, az, hogy mind a döntési folyamatok, mind a prédikálás a papi felszenteltséghez van kötve. Lát arra lehetőséget, hogy elválasszák a felszenteltségtől a vezetői szerepeket és a szentmisén való prédikálást, hogy egyházunk nyitottabb lehessen a női géniusz befogadására a közeljövőben?

Ferenc pápa

Több dolog is van itt, melyeket szét kell választanunk. A kérdés ahhoz kapcsolódik, szorosan azzal összefüggésben van megfogalmazva, hogy mit „tehetnek” a nők, pedig a nők szerepe meghaladja a funkcionalitás szintjét. De most először válaszolok a kérdésre, aztán pedig beszélünk a többről... Láttam, hogy vannak más kérdések is, amelyek meghaladják a funkcionalitás szintjét.

Igaz, hogy az egyházban a nők ki vannak zárva a döntési folyamatokból: kizárva éppen nincsenek, de nagyon gyenge a nők bevonása a döntési folyamatokba. Előre kell lépniük ezen a téren. Például szerintem, tényleg nem látom akadályát annak, hogy az Igazságosság és Béke Pápai Tanácsában a titkárságot egy nő, egy szerzetesnő vezesse. Javasoltak is nekem egy másik nővért, én ki is neveztem, de ő inkább nemet mondott, mert máshová kellett mennie, hogy kongregációjának a munkáit végezze. Előre kell lépniük, mert a döntési folyamatoknak sok olyan szempontja van, melyekhez nem szükséges az, hogy valaki felszentelt személy legyen. Nem szükséges. A *Pastor Bonus* apostoli konstitúció által bevezetett reformban, a dikasztériumok tekintetében, amikor nem felszenteltséghez kötött joghatóságról – vagyis nem

a lelkipásztori illetékességről – van szó, akkor nincs megírva, hogy nem lehetne nő, nem tudom, vajon dikasztérium vezetője lehet-e, de... Például ott vannak a migránsok: a migránsokért felelős dikasztérium [vezetőségébe] mehetne egy nő. És amikor – most, hogy a migránsok egy dikasztériumhoz fognak tartozni – szükség van a joghatóságra, a prefektusra tartozik, hogy megadja ezt az engedélyt. De a rendes ügyintézésben, a döntési folyamatok végrehajtásában mehet így a dolog. Számomra nagyon fontos a döntések előkészítése: nemcsak a végrehajtása, hanem a kidolgozása is, vagyis hogy a nők, akár megszentelt nők, akár világiak, részt vegyenek a döntési folyamatok végiggondolásában és megvitatásában. Mert a nők saját szemükkel nézik a valóságot, úgy, ahogy mi, férfiak nem tudjuk látni. Egy nő másképp lát egy problémát, másképp lát bármilyen dolgot, mint mi, férfiak. A kétféle látásmódnak ki kell egészítenie egymást, és fontos, hogy a megbeszéléseken ott legyenek a nők. Buenos Airesben egyszer meg kellett oldanom egy problémát: alaposan megtárgyalta a papi szenátus, tehát mind férfiak; aztán viszont egy szerzetes- és világi nőkből álló csoport is megvizsgálta, és nagyon, de nagyon gazdagították a reflexiót; kiegészítő látásmódjukkal hozzájárultak a döntés meghozatalához. Ez szükséges, szükség van erre! Előre kell haladnunk ezen a téren, a döntési folyamatot pedig majd meglátjuk.

Azután ott van a szentmisén való prédikálás problémája. Semmi akadályja annak, hogy egy nő – szerzetesnő vagy világi – mondja a prédikációt egy igeliturgián. Semmi akadályja. A szentmise bemutatásánál azonban van egy liturgikus-dogmatikai nehézség, mert a szentmise egyetlen valóság – együtt van az igeliturgia és az eucharisztia liturgiája –, egyetlen egységet képeznek, és aki azt vezeti, az maga Jézus Krisztus. A pap vagy a püspök, aki a szentmisét bemutatja, Jézus Krisztus személyét képviseli. Ez egy teológiai-liturgikus valóság. A mai helyzetben, mivel nem létezik a nők pappá szentelése, ők nem mutathatják be a szentmisét. De lehet jobban tanulmányozni és jobban elmagyarázni, amit most nagyon gyorsan és egy kicsit egyszerűen mondtam most el.

Ám ami *leadership*et illeti, azzal nincs probléma: abban előre kell haladnunk, megfontoltan, de keresve a megoldásokat...

Van itt két kísértés, melyektől óvakodnunk kell.

Az első a feminizmus: az, hogy a nők szerepet kapjanak az egyházban, az nem feminizmus, hanem jog! Minden megkeresztelt nő joga, hiszen rendelkeznek azokkal a karizmákkal és adományokkal, amelyeket a Szentlélektől kaptak. Nem szabad a feminizmus kísértésébe esni, mert az csökkentené a nő fontosságát. Én nem látok – jelenleg – nagy veszélyt e téren a szerzetesnővérek között. Nem látok. Talán egyszer volt, de nem általánosságban, most nincs.

A másik veszély, amely egy nagyon erős kísértés, és sokszor beszéltem már róla, a klerikalizmus. Ez nagyon erős. Gondoljunk csak arra, hogy ma az egyházközségek hatvan százalékában – az egyházmegyét tekintve nem tudom, de ott is csak kicsit kevesebb – nincs gazdasági tanács, sem pasztorális tanács. Mit jelent ez? Azt, hogy azt a plébániát és azt az egyházmegyét klerikális szellemben irányítják, csak egy pap vezeti, aki nem alkalmazza azt a plébániai szinodalitást, azt az egyházmegyei szinodalitást, amely nem ennek a pápának az újdonsága. Nem! Benne van az egyházjogban, kötelessége a plébánosnak, hogy legyen világiakból álló tanácsa, világi férfiakkal és nőkkel, szerzetesekkel és szerzetesnőkkel, külön a pasztorális, külön a gazdasági ügyek számára. És ezt nem csinálják! Ez a klerikalizmus veszélye ma az egyházban. Előre kell lépünk ezen a téren, el kell hárítanunk ezt a veszélyt, mert a pap a közösség szolgája, a püspök is a közösség szolgája, nem pedig egy cég főnöke. Nem! Ez fontos! Például Latin-Amerikában a klerikalizmus nagyon erős, nagyon jellemző. A világiak nem tudják, mit kell tenniük, ha nem kérdezik meg a paptól... Nagyon erős! Ezért a világiak szerepének tudatossága Latin-Amerikában jelentős késésben van. Egy kicsit csak a népi vallásosság menti a helyzetet: mert abban a főszereplő a nép, és a nép úgy csinálta a dolgokat, ahogy

ösztönösen jött belőle; és a papokat ez az aspektus nem nagyon érdekelte, de voltak, akik nem jó szemmel nézték a népi vallásosság jelenségét. A klerikalizmus viszont negatív magatartásforma. De cinkosa is van, mert ketten csinálják, ahogyan a tangót is ketten táncolják... vagyis ott van a pap, aki klerikalizálni akarja a világi férfit, a világi nőt, a szerzetes férfit, a szerzetesnőt, és ott van a világi személy, aki kéri, hogy klerikalizálják, mert úgy kényelmesebb. Érdekes ez. Buenos Airesben háromszor-négyszer tapasztaltam ezt: jön egy kiváló plébános, és azt mondja nekem: „Tudja, van egy kitűnő világi hívő az egyházközségben: ezt is csinál, azt is csinál, jó szervező, önzetlen a munkában, tényleg nagyon értékes ember... Ne csináljunk belőle diakónust?” Ami azt jelenti: „Ne klerikalizáljuk?” „Ne! Hagyja, hadd maradjon világi! Ne tegye diakónussá!” Ez fontos. Ez történik veletek, tudniillik a klerikalizmus sokszor lefékez benneteket abban, hogy a dolgok helyesen fejlődjenek.

Kérni fogom – és minden biztonnyal eljuttatom majd uniótok elnökének – az Isteniszteleti Kongregációt, hogy jól és alaposan magyarázza el azt, amit én egy kicsit nagy vonalakban mondtam a szentmisén való prédikálásról. Mert nincs meg a kellő teológiai tudásom és tisztánlátásom, hogy most elmagyarázzam. De világosan különbséget kell tenni: az egyik dolog az igeliturgián való prédikálás, ezt lehet tenni; és másik dolog a szentmise, itt egy másik misztérium van: a jelenlévő Krisztus misztériuma, és a pap vagy a püspök, aki *in persona Christi* mutatja be a szentmisét.

A *leadership* kapcsolatban világos a helyzet... Igen, azt hiszem, ez lehet a válaszom általánosságban az első kérdésre. Halljuk a másodikat!

Második kérdés

A megszentelt nők szerepe az egyházban

A megszentelt nők már sokat dolgoznak a szegények és a kirekesztettek között, katekézist tartanak, kísérik a beteget és a haldoklókat, áldoztatnak, sok országban vezetik a közös imákat, ahol nincsenek papok, és ilyen alkalmakkor ők mondják a homíliát. Az egyházban létezik az állandó diakonátus hivatala, de csak férfiak előtt nyitott, házasok és nem házasok előtt. Mi gátolja az egyházat abban, hogy a nőket is felvegye az állandó diakónusok közé úgy, ahogy az az ősegyházban is történt? Miért nem állítanak fel egy hivatalos bizottságot, amely megvizsgálhatná a kérdést? Tudna mondani nekünk néhány példát, hol látja Ön annak lehetőségét, hogy jobban bevonják a nőket és a megszentelt nőket az egyház életébe?

Ferenc pápa

Ez a kérdés a „cselekvés” kategóriáját érinti: a megszentelt nők sokat dolgoznak a szegények között, sok mindent csinálnak... tehát a „cselekvés”. És az állandó diakonátus problémáját érinti. Megjegyezhetné valaki, hogy az „állandó diakonisszák” az egyház életében az anyósok [nevet, nevetnek]. Az ókorban ténylegesen léteztek diakonisszák: kezdetben voltak... Emlékszem, hogy ez a téma eléggé érdekelt engem, amikor Rómába jöttem az összejövetelekre, és a VI. Pál Házban szálltam meg. Ott volt egy kiváló szír teológus, aki lefordította Szír Szent Efrém himnuszait és elkészítette azok kritikai kiadását. Egyszer megkérdeztem őt erről, ő pedig elmagyarázta nekem, hogy az egyház első éveiben volt néhány „diakonissza”. De mik voltak ezek a diakonisszák? Fel voltak-e szentelve vagy sem? Beszél erről a khalkédóni zsinat (451), de egy kicsit homályosan. Mi volt a diakonisszák szerepe azokban az időkben? Úgy tűnik – mondta az az ember, aki már meghalt, egy kiváló, bölcs, nagy tudású professzor –, hogy a diakonisszáknak az volt a szerepe, hogy segítettek a nők megkeresztelésénél, az alámerítésnél, ők keresztelték meg őket, illendőségből, és ők kenték meg a nők testét a kereszteléskor. Itt van még egy érdekes dolog: amikor házassági ítéletet kellett hozni, mert a férj verte a feleségét, ő pedig panaszt tett a püspöknél, a diakonisszákat bízták meg azzal, hogy meg-

nézzék a nő testén a férj ütéseinek véraláfutásos nyomait, és beszámoljanak a püspöknek. Ez az, amire emlékszem. Léteznek kiadványok a diakonátusról az egyházban, de nem világos, hogy az milyen volt. Azt hiszem, kérni fogom a Hittani Kongregációt, hogy számoljanak be nekem az erről a témáról szóló tanulmányokról, mert én csak az alapján válaszoltam nektek, amit ettől a paptól, nagy tudású és megbízható kutatótól hallottam az állandó diakonátusról. Ezenkívül szeretnék létrehozni egy hivatalos bizottságot, amely megvizsgálhatná a kérdést: azt hiszem, jót tesz az egyháznak, ha tisztázzuk ezt a pontot; egyetértek tehát, és beszélek majd [az illetékesekkel], hogy tegyünk valamit ezen a téren.

Azután azt mondjátok: „Egyetértünk Önnel, Szentatya, hogy többször is beszélt annak szükségességéről, hogy komolyabb szerepet kell adni a nőknek azokon a helyeken, ahol döntések születnek az egyházban.” Ez világos. „Tudna mondani nekünk néhány példát, hol látja Ön annak lehetőségét, hogy jobban bevonják a nőket és a megszentelt nőket az egyház életébe?” Mondok valamit arról, ami később jön, mert látom, hogy van egy általános kérdés. A Szerzetesi Kongregációban a megbeszéléseken, a közgyűléseken, a megszentelt nőknek ott kell lenniük: ez biztos. A felmerülő sok kérdéstről szóló megbeszéléseken a megszentelt nőknek részt kell venniük. Egy másik dolog: a jobb bevonás. Most nem jutnak eszembe konkrét dolgok, csak mindig az, amit korábban mondtam: keresni kell a megszentelt nő véleményét, mert a nő a férfiakétól eltérő eredetiséggel látja a dolgokat, és ez gazdagít: mind a megbeszélésben, mind a döntésben, mind a konkrét végrehajtásban.

Ezek a munkák, melyeket végeztek a szegények és a kirekesztettek között, a hitoktatás, a betegek és a haldoklók kísérése, nagyon „anyai” munkák, ahol az egyház anyaságát jobban ki lehet fejezni. De férfiak is vannak, akik ugyanezt teszik, és jól: megszentelt férfiak, betegápoló rendek... Ez fontos.

Tehát a diakonátusról, igen, elfogadom [a javaslatot], és hasznosnak tűnik nekem egy bizottság, hogy tisztázza ezt, főleg ami az egyház kezdeti idejét illeti.

A jobb bevonás tekintetében azt ismétlem, amit korábban mondtam.

Ha van valami, amit konkrétan kellene elmondanom, azt most kérdezzétek meg: erről, amiről beszéltem, van-e még kérdés, amely segítené gondolkodnom? Gyerünk...

Harmadik kérdés

A Legfőbb Elöljárónók Nemzetközi Uniójának szerepe

Milyen szerepet tölthetne be a Legfőbb Elöljárónók Nemzetközi Uniója, hogy szava legyen az egyház gondolkodásában, szava, amelyet meghallgatnak, hiszen kétezer női szerzetesintézmény szavát egyesíti magában? Hogyan lehetséges, hogy nagyon gyakran megfélemlenek rólunk, nem hívnak meg minket például a Megszentelt Élet Intézményei és Apostoli Élet Társaságai Kongregációjának közgyűléseire, oda, ahol a megszentelt életről van szó? Megengedheti magának az egyház, hogy továbbra is csak beszél rólunk, de nem beszél velünk?

Ferenc pápa

Teresina nővér, kérem, legyen egy kicsit türelemmel, mert eszembe jutott az, ami elkerülte figyelmemet a másik kérdésnél, vagyis hogy „mit tehetnek a szerzetesnők?” Egy olyan kritérium, amelyet újra kell gondolnotok, de amelyet az egyháznak is újra kell gondolnia. A ti munkátok, az enyém és mindannyiunké, szolgálat. De én nagyon sokszor találkozom olyan megszentelt nőkkel, akik szolgálai munkát és nem szolgáló munkát végeznek. Kissé nehéz elmagyarázni, mert nem szeretném, ha konkrét esetekkel azonosítanánk, ami rossz ötlet lenne, mert senki sem ismeri pontosan az adott körülményeket. De gondoljunk csak egy plébánosra,

biztonság kedvéért csak képzeljünk el egy plébánost: „Nem, nem, az én plébániám épülete két nővér kezében van.” – „Ők látják el?” – „Igen, igen!” – „És milyen apostoli munkát végeznek, hitoktatnak? – „Nem, nem, csak a házzal törődnek!” Nem! Ez szolgaság! Mondja, plébános úr, az ön városában nincsenek kiváló asszonyok, akiknek szüksége lenne munkára?! Vegyen fel egyet, kettőt, hogy ellássák azt a feladatot. Az a két nővér pedig menjen a városba, a városrészekbe, a betegekhez, a szegényekhez. Ez a kritérium: szolgáló munka és nem cselédmunka! Ha pedig töledek, előljárók, olyan dolgot kérnek, ami inkább szolgálai, mint szolgáló munka, legyen bátorságotok nemet mondani. Ez a kritérium sokat segít, mert amikor azt akarják, hogy egy megszentelt nő szolgálai munkát végezzen, leértékelik annak a nőnek az életét és a méltóságát. Az ő hivatása a szolgálat: az egyház szolgálata, bárhol legyen is. De nem a szolgaság!

Most pedig válaszolok Teresinának: „Ön szerint mi a helye a női apostoli szerzetesi életnek az egyházban? Mi hiányozna az egyházban, ha nem lennének többé szerzetesnők?” Hiányozna Mária pünkösdi napján! De nincs egyház Mária nélkül! Nincs pünkösdi Mária nélkül! Mária viszont ott volt, meglehet, nem beszélt... Ezt már mondtam, de szívesen megismétlem. A megszentelt nő az egyház ikonja, Mária ikonja. A pap nem ikonja az egyháznak, nem ikonja Máriának: az apostolok ikonja, a tanítványoké, akik prédikálásra kaptak küldetést. De nem az egyház és nem Mária ikonja. Amikor ezt mondom, szeretnék elgondolkodtatni titeket arról, hogy az egyház (ecclesia) nőnemű, az egyház nő. Az olasz nyelven is úgy van, hogy nem hímnemű névelőt (il), hanem nőnemű névelőt (la) teszünk az egyház szó elé. De ez a nő házas asszony, egybekelt Jézus Krisztussal, van férje, mégpedig Jézus Krisztus. Amikor egy püspököt kiválasztanak egy egyházmegye számára, a püspök – Krisztus nevében – elveszi azt a helyi egyházat. Az egyház nő! Egy nő Istennek szentelése pontosan az egyház ikonjává és Szűz Mária ikonjává teszi őt. Erre mi, férfiak nem vagyunk képesek. Ez segít majd titeket mélyebben megérteni – ebből a teológiai gyökérből kiindulva –, hogy milyen nagy a szerepe a nőknek az egyházban. Szerettem volna, ha ez nem kerüli el figyelmeteket.

Teljesen egyetérték [a harmadik kérdés felvetésével]. Az egyház: az egyház ti vagytok, az egyházhoz mindannyian hozzá tartozunk. Az egyház hierarchiájának – mondhatjuk – beszélnie kell rólatok, de előtte és kellő időben beszélnie kell veletek! Ez biztos! A Megszentelt Élet Intézményei és Apostoli Élet Társaságai Kongregációjának közgyűlésén ott kell lennetek. Igen, igen! Ezt majd megmondom a prefektusnak: a közgyűlésen jelen kell lennetek! Ez világos, mert ha egy távollévőről beszélünk, az nem is evangéliumi: meg kell tudni őt hallgatni, mit gondol magáról, és azután együtt kell [az egészet] csinálnunk. Egyetérték. Nem gondoltam volna, tényleg, hogy ilyen nagyon el vagytok szakadva. És köszönöm, hogy ilyen bátran – és azzal a mosollyal – elmondta ezt!

Hadd mondjak egy poént: Ön azzal a mosollyal tette ezt, amelyről piemonti tájszólásban azt mondják, hogy a *mugna quacia* mosolya [teljesen ártatlan képpel]. Ügyes! Igen, igazatok van ebben. Azt hiszem, könnyű lesz ezt megváltoztatni, beszélek majd erről a prefektussal. „De ez a közgyűlés nem a nővérekről fog szólni, hanem valami másról...” „Meg kell hallgatni a nővéreket, mert nekik más a látásmódjuk.” Azt tudom mondani, amit korábban mondtam: fontos, hogy mindig be legyetek vonva... Köszönöm nektek a kérdést.

Esetleg kell-e még tisztázni valamit e téren? Van még valami? Ez világos?

Jól jegyezzétek meg ezt: mi hiányozna az egyházból, ha nem lennének szerzetesnők? Mária hiányozna pünkösdi napján. A szerzetesnő az egyház és Mária ikonja; az egyház pedig nőnemű, Jézus Krisztus vette feleségül.

Negyedik kérdés

Az akadályok, amelyekkel megszentelt nőként találkozunk az egyházon belül

Kedves Szentatya, sok intézménynek kell szembenéznie azzal a kihívással, hogy új életet vigyen életformájába és struktúráiba konstitúciójának felülvizsgálatával. Ez nehéznek bizonyul, mert a kánonjog megkötötte a kezünket. Ön kíván-e változtatásokat eszközölni a kánonjogon, ami megkönnyítené ezt a megújulást?

Ezenkívül ma a fiataloknak nehezükre esik arra gondolni, hogy véglegesen elkötelezzék magukat, akár a házasságban, akár a szerzeteséletben. Nyitottak lehetünk időszakos elkötelezettségekre?

Egy másik szempont: amikor szolgálatunkat végezzük, szolidaritásban a szegényekkel és a kirekesztettekkel, gyakran tévesen szociális aktivistáknak tartanak minket, vagy mintha politikai állásfoglalást fejeznénk ki. Néhány egyházi elöljáró azt szeretné, ha jobban misztikusak, és kevésbé apostoliak lennénk. Hogyan értékeli a hierarchikus egyház bizonyos részei az apostoli megszentelt életet, különösen a női apostoli megszentelt életet?

Ferenc pápa

Első: a változtatások, melyeket el kell végeznünk, hogy szembenézhessünk az új kihívásokkal: Ön újdonságról beszél, pozitív értelemben, ha jól értettem, új dolgok, amelyek jönnek... Az egyház tanítónő ebben, mert sokat, sokat, sokat kellett változtatnia a történelemben. De minden változtatásnál szükség van megkülönböztetésre, megkülönböztetést pedig nem lehet imádság nélkül végezni. Hogyan működik a megkülönböztetés? Az imádság, a párbeszéd, azután a közösen végzett megkülönböztetés. Kérnünk kell a megkülönböztetés ajándékát, azt, hogy képesek legyünk a megkülönböztetésre. Például egy vállalkozónak változtatásokat kell végrehajtania a cégében: ő konkrétan értékeli a helyzetet, és amit lelkiismerete mond, azt megteszi. A mi életünkben egy másik személy is színre lép: a Szentlélek. Egy változtatás végrehajtásához meg kell vizsgálnunk az összes konkrét körülményt, ez igaz, de ahhoz, hogy belépünk a megkülönböztetés folyamatába a Szentlélekkel, szükség van imádságra, párbeszédre és közös megkülönböztetésre. Azt hiszem, ezen a ponton nem vagyunk jól képzettek – amikor többes szám első személyben beszélek, a papokra is gondolok – a helyzetek megkülönböztetésében, és törekednünk kell tapasztalatokat szerezni, és keresni valakit, aki jól el tudja magyarázni nekünk, hogyan kell a megkülönböztetést végezni: egy jó lelkiatyát, aki jól ismeri ezeket a dolgokat, és el tudja nekünk magyarázni, hogy nem egyszerűen a „mellette és ellene szóló” érvek összegyűjtéséről, összesítéséről van szó, majd a logikus következtetésről. Nem, valami többről. Minden végrehajtandó változtatás megkívánja, hogy belépünk ebbe a megkülönböztetési folyamatba. És ez nagyobb szabadságot ad majd nektek, nagyobb szabadságot! A kánonjog: de hát nincs semmi nehézség.

A kánonjogot az elmúlt században – ha nem tévedek – kétszer is megváltoztatták: 1917-ben, azután Szent II. János Pál pápasága alatt. Kis változtatásokat [állandóan] lehet csinálni, csinálunk is. E két alkalommal viszont az egész egyházi törvénykönyvet megváltoztatták. A törvénykönyv egyházfegyelmi segédeszköz, segítség a lelkek üdvössége számára, mindezt segíti: az egyház jogi segítsége az eljárások számára, sok mindenben, a múlt században viszont kétszer teljesen megváltoztatták, újrafogalmazták. És így meg lehet változtatni egyes részeket. Két hónapja érkezett egy kérvény egy kánon megváltoztatására, nem emlékszem pontosan, melyikre... Megvizsgáltam a kérdést, az államtitkár lefolytatta a megbeszéléseket, és mindenki egyetértett abban, hogy igen, meg kell változtatni a nagyobb jó érdekében, és így megváltoztattuk. A törvénykönyv egy segédeszköz, ez nagyon fontos. De hangsúlyozom: soha ne változtassatok anélkül, hogy végig ne mennétek a megkülönböztetés, az egyéni és közösségi megkülönböztetés folyamatán. És ez szabadságot ad nektek, mert bevonja a változtatásba a Szentlelket. Ez az, amit tett Szent Pál, maga Szent Péter is, amikor úgy érezte, arra indítja őt az Úr, hogy keresztelje meg a pogányokat. Amikor olvassuk az Apostolok cselekedeteinek

könyvét, csodálkozunk, hogy milyen sok változtatás történik, milyen sok változtatás... Ilyen a Lélek! Érdekes ez: az Apostolok cselekedeteiben nem az apostolok a főszereplők, hanem a Lélek. „A Lélek arra kényszerítette, hogy azt tegye”; „a Lélek azt mondta Fülöpnek: menj ide és ide, ott találod a főkincstárnokot, és kereszteld meg”; „a Szentlélek teszi”, „a Szentlélek mondja: ne, ide ne gyertek...” A Lélek működik! A Lélek az, aki bátorságot önt az apostolokba ennek a forradalmi újításnak a végrehajtására, hogy tudniillik megkereszteljék a pogányokat anélkül, hogy azoknak végig kellene járniuk a zsidó katekézis és életgyakorlat elsajátításának útját. Érdekes: az első fejezetekben szó van arról a levélről, amelyet az apostolok a jeruzsálemi zsinat után elküldenek a megtért pogányoknak. Elbeszéli mindazt, amit tettek: „A Szentlélek és mi úgy döntöttünk...” Ez egy példa az általuk végzett megkülönböztetésre. Minden változtatást így hajtsatok végre, a Szentlélekkel. Tehát: megkülönböztetés, imádság és a helyzetek konkrét megvizsgálása. A törvénykönyv szempontjából pedig nincs probléma, az egy segédeszköz.

Ami a fiatalok végleges elköteleződését illeti: az „ideiglenesség kultúrájában” élünk. Egy püspök mesélte nekem, hogy odament hozzá egy egyetemista fiatal, aki befejezte tanulmányait, 23-24 éves lehetett, és azt mondta neki: „Szeretnék pap lenni, de csak tíz évre.” Ez az ideiglenesség kultúrája. A házasságkötésnél is így van: „Feleségül veszek, amíg tart a szerelem, aztán pedig viszlát!” De ez egy hedonista értelemben, a mai kultúra értelmében vett szerelem. Nyilvánvaló, hogy ezek a házasságok semmisek, nem érvényesek. Aki így köt házasságot, nincs tudatában annak, hogy az elköteleződés örökre szól. A házasságkötésnél ez a helyzet. Olvassátok el, mit mond erről a kérdéskörrel az *Amoris laetitia* apostoli buzdítás, ott van az első fejezetekben, és olvassátok el, hogyan kell felkészülni a házasságra. Azt mondta nekem valaki: „Én ezt nem értem: ahhoz, hogy valaki pap lehessen, mintegy nyolc évet kell tanulnia, készülnie. Aztán pedig, ha nem tetszik a dolog, vagy ha beleszeretsz egy szép lányba, az egyház megengedi neked: menj, házasodj meg, kezdj új életet. Ahhoz pedig, hogy valaki házasságot kössön – ami egy egész életre szól, egész életen át tart – a felkészülés sok egyházmegyében három-négy előadástól áll...” Ezt így nem szabad csinálni! Hogyan írhatja alá egy plébános a tanúsítványt, hogy ezek felkészültek a házasságra, ezzel az ideiglenesség kultúrájával, pusztán négy magyarázattal? Ez nagyon súlyos probléma! A megszentelt életben engem mindig szíven ütött – pozitív értelemben – Páli Szent Vincének a felismerése: ő látta, hogy az irgalmas nővéreknek olyan kemény munkát kell végezniük, olyan „veszélyeset”, épp a frontvonalon, hogy minden évben meg kell újítaniuk fogadalmukat. Csak egy évre. Ezt saját karizmájuknak megfelelően rendelte így, nem az ideiglenesség kultúrája miatt: hogy szabadságot biztosítson. Azt hiszem, a megszentelt életben az ideiglenes fogadalmak megkönnyítik a helyzetet. Nem tudom, ti majd látjátok, de én inkább talán amelletten lennék, hogy egy kicsit meghosszabbítsák az ideiglenes fogadalmi időszakot az ideiglenesség kultúrája miatt, amelyben a mai fiatalok élnek; meghosszabbítani a jegyesi időszakot a házasságkötés előtt! Ez fontos.

[Most a pápa a kérdésnek egy olyan részére válaszol, amelyet nem olvastak fel, de korábban írásban odaadtak neki.]

A pénz kérdése a helyi egyházakban. A pénz problémája nagyon súlyos probléma mind a megszentelt életben, mind egy egyházmegye életében. Sosem szabad elfelejtenünk, hogy az ördög a „zsebeinken keresztül” hatol be: a püspök zsebein keresztül, a szerzetesi közösség zsebein keresztül. Ez érinti a szegénység problémáját, beszélek majd róla később. De a pénzsóvárság az első lépcsőfok egy egyházközség, egy egyházmegye, egy szerzetesrend romlása felé, az első lépcsőfok. Úgy látom, ide tartozik a szentségekért való fizetés. Nézzétek, ha valaki ezt kéri tőletek, jelentsétek fel! Az üdvösség ingyenes. Isten ingyenesen küldött el minket; az üdvösség olyan, mint egy „ingyenes tékozlás”. Nincs fizetésért adott üdvösség, nincsenek fizetéshez kötött szentségek! Világos ez? Én ismerek, láttam életemben romlottságot

ezen a téren. Emlékszem egy esetre, frissen kinevezett püspökként enyém volt Buenos Aires legszegényebb városrésze: négy esperesi kerületre volt osztva. Ott nagyon sok migráns volt, amerikai országokból, és az történt, hogy amikor jöttek házasságot kötni, a plébánosok azt mondták: „Ezeknek az embereknek nincs keresztlevele.” És amikor kérték, hogy küldjék el nekik az országukból, azt válaszolták nekik: „Rendben, de küldj előbb száz dollárt – emlékszem egy konkrét esetre –, aztán már küldöm is.” Beszéltem a bíborossal, a bíboros beszélt az adott hely püspökével... De időközben az emberek keresztlevél nélkül is megházasodhattak, a szülők vagy a keresztszülők esküjével. Ez tehát a fizetés, nemcsak a szentségekért, de az igazolásokért is. Emlékszem, hogy egyszer Buenos Airesben egy házasodni készülő fiatal elment a plébániára engedélyt kérni, hogy egy másik plébánián legyen az esküvője: egyszerű a dolog. Azt mondta neki a titkárnő: „Rendben, jöjjön vissza holnap, addigra kész lesz, és ennyibe fog kerülni”; és egy szép nagy összeget mondott. Pedig ez csak egy szolgálat lenne: megállapítani az adatokat és kitölteni a nyomtatványt. Ez a fiatalember – kiváló ügyvéd, nagyon buzgó, nagyon jó katolikus – eljött hozzám: „Most mit tegyek?” „Menj el holnap, és mondd neki, hogy elküldted az utalványt az érseknek, és hogy az érsek odaadja majd neki az utalványt.” A pénzkereskedelem.

De itt egy súlyos problémát érintünk, ez pedig a szegénység problémája. Mondok nektek valamit: amikor egy szerzetesintézmény – és ez érvényes más helyzetekre is –, de amikor egy szerzetesintézmény úgy érzi, halálán van, úgy érzi, nincs képessége új elemek vonzására, úgy érzi, talán véget ért az idő, amelyre az Úr kiválasztotta azt a szerzetesi kongregációt, a kísértés a kapzsiság. Miért? Mert azt gondolják: „Legalább legyen pénzünk öregkorunkra.” Ez súlyos! És milyen megoldást nyújt az egyház? Egyesüljenek a hasonló karizmával rendelkező szerzetesintézmények, és haladjanak tovább. De a pénz, a pénz sosem nyújt megoldást a lelki problémákra. A pénz szükséges segítség [az élethez], de csak bizonyos mértékig. Szent Ignác azt mondta a szegénységről, hogy az a szerzetesélet „anyja” és „fala”. Anyaként segít felnőni nekünk a szerzeteséletben, és őrzi a szerzeteséletet. És elkezdődik a hanyatlás, amikor hiányzik a szegénység. Emlékszem, egy másik egyházmegyében, amikor a nővérek egy nagyon jó nevű iskolájának fel kellett újítania a nővérek házát, mert már régi volt, ráfért a felújítás; és nagyon szép munkát végeztek. Nagyon szép munkát végeztek. De azokban az időkben – nagyjából a 93-as, 94-es évekről beszélek – azt mondták: „Mindent a legkényelmesebbre csináljunk, minden szobához saját fürdőszobát, legyen minden, televízió is...” Abban az iskolában, mely olyan jó nevű volt, délután kettő és négy között egyetlen nővért sem találtál az iskolában: mindegyik a szobájában nézte a tévéregényt! Mert hiányzott a szegénység, és ez kényelmes életre, képzelgésekre vezet téged... Ez csak egy példa, talán az egyetlen a világon, csak hogy megértsük a túlzott kényelemnek, a szegénység vagy bizonyos egyszerű életmód hiányának a veszélyét.

[A kérdésnek egy másik, csak írásban átadott része]

„A szerzetesnők nem kapnak fizetést a szolgálatért, amelyet végeznek, ahogyan a papok kapnak. Hogyan mutathatnánk meg létünk vonzó oldalát? Hogyan tudnánk előteremteni a küldetésünk teljesítéséhez szükséges anyagi eszközöket?”

Ferenc pápa

Két dolgot mondok nektek: nézzétek meg a karizmatokat, a karizmatokon belül pedig – mindenkinnek megvan a sajátja – azt, hogy mi a helye a szegénységnek, mert vannak olyan szerzetesi kongregációk, amelyek nagyon-nagyon szigorú szegénységet követelnek meg, mások nem annyira, és mindkettőt jóváhagyta az egyház. Törekedjete a szegénységre a karizmatok szerint. Aztán: a megtakarítások. Okos dolog, ha van megtakarított pénzünk; okos dolog, ha jó a gazdálkodásunk, esetleg egy kis befektetéssel, az okos dolog: a növendékházak számára, a szegény intézmények működtetésére, szegényeknek nyitott iskolák fenntartására, apostoli

munkák végzésére... Alapítvány saját kongregációknak: ezt meg kell csinálni. Ahogyan a gazdagság árthat a hivatásnak, és tönkretelheti azt, a nyomor ugyanúgy. Ha a szegénység nyomorra süllyed, az is árt. Szükség van a közösség spirituális okosságára a közös megkülönböztetésben: a vagyongazdálkodó (ökonómus) tájékoztat, mindenki elmondja a véleményét, az túl sok, az nem túl sok... Az az anyai okosság! De kérek titeket, ne engedjétek, hogy a kongregáció barátai becsapjanak titeket, akik aztán „megkopasztanak” és mindenetekből kiforgatnak titeket. Láttam sok olyan közösséget, nővérekét, vagy mások mesélték nekem, akik mindent elveszítettek, mert megbíztak egy bizonyos emberben, aki a „kongregáció nagy barátja” volt. Nagyon sok ravasz, álnok ember van! Akkor vagytok okosak, ha sosem csak egy emberrel tárgyaltok: amikor szükségetek van rá, kérdezzetek meg több embert, különbözőket. A javak kezelése nagyon nagy felelősséggel jár, nagyon nagygal, a megszentelt életben. Ha nincs elég pénz a megélhetéshez, szóljatok a püspöknek. Mondjátok Istennek: „Kenyerünket add meg nekünk ma”, az igazi kenyeret! De beszéljétek a püspökkel, a legfőbb elöljáróval, a Szerzetesi Kongregációval! A szükségesnek meg kell lennie, mert a szerzetesélet a szegénység útja, de nem öngyilkosság! Ez az egészséges okosság. Világos ez?

Azután ahol nézeteltérés alakul ki a tekintetben, amit a helyi egyházak kérnek tőletek, imádkozni kell, megkülönböztetést végezni, és amikor kell, bátran nemet kell mondani, amikor pedig kell, nagylelkűen igent mondani. De ugye látjátok mennyire szükséges a megkülönböztetés minden esetben?!

Kérdés (folytatás)

„Amikor szolgálatunkat végezzük, szolidaritásban a szegényekkel és a kirekesztettekkel, gyakran tévesen szociális aktivistáknak tartanak minket, vagy mintha politikai állásfoglalást fejeznénk ki. Néhány egyházi elöljáró negatívan tekint szolgálatunkra, azt hangsúlyozza, hogy sokkal inkább misztikus életformára kellene összpontosítanunk. Ilyen körülmények között hogyan tudjuk megélni prófétai hivatásunkat...?”

Válasz (folytatás)

Igen. Valamennyi szerzetesnőnek, valamennyi megszentelt nőnek misztikusan kell élnie, mert jegyességre szól a hivatásotok, az anyaság a hivatásotok, az a hivatásotok, hogy az anyaegyház és az anya-Mária helyén álljatok. Ám azok, akik ezt mondják nektek, azt gondolják, hogy misztikusnak lenni azt jelenti, hogy múmiák vagytok, befelé fordulva imádkoztok... Nem, nem! Imádkozni és dolgozni a saját karizmátok szerint kell! És amikor a karizma arra indít, hogy a menekültekkel, a szegényekkel légy, akkor azt kell tenned, és azt mondják majd, hogy „kommunista” vagy: ez a legkevesebb, amit mondanak. De azt kell tenned! Mert a karizma erre indít téged. Emlékszem egy nővérre Argentínában: kongregációjának tartományfőnöke volt. Derék nő, még ma is dolgozik... körülbelül velem egykorú, igen. A gyermekkereskedők, az emberkereskedők ellen dolgozik. Emlékszem, a katonai kormány alatt Argentínában börtönbe akarták zárni, nyomást gyakoroltak az érsekre, nyomást gyakoroltak a tartományfőnökére, mielőtt ő maga lett tartományfőnök, „mert ez a nő kommunista”. Ez a nő megmentett rengeteg lányt, rengeteg lányt! Igen, a kereszt! Jézusról mit mondtak? Hogy ő Belzebul, hogy Belzebul hatalmával rendelkezik. A rágalom, legyetek rá felkészülve! Ha jót tesztek, imádsággal, Isten színe előtt, felvállalva karizmátok minden következményét, és haladtok előre, készüljétek fel a befeketítésre, a rágalmazásra, mert az Úr ezt az utat választotta önmaga számára! Nekünk, püspököknek pedig védelmeznünk kell ezeket a nőket, az egyház ikonjait, amikor nehéz dolgokat csinálnak, és megrágalmazzák őket, üldözik őket. A boldogmondások közül az utolsó az üldöztetésről szól. Az Úr azt mondta nekünk: „Boldogok vagytok, ha miattam gyaláznak és üldöznek titeket”, és az összes hasonló dolgot. Itt azonban a veszély az lehet: „Én járom a magam útját” – nem, nem: te érzed ezt, üldöznek téged: akkor beszélj! A közösségeddel, az elöljáróddal, beszélj mindenkivel, kérj tanácsot, végezz megkülönböztetést:

még egyszer jön a beszéd. És ezt a szerzetesnőt, akiről az előbb beszéltem, egyszer sírva találtam. Azt mondta: „Nézd a levelet, amelyet Rómából kaptam – nem mondom meg, pontosan honnan –: mit kell tennem?” – „Az egyház leánya vagy?” „Igen!” – „Akarsz engedelmeskedni az egyháznak?” – „Igen!” – „Válaszold, hogy engedelmes leszel az egyházhoz, azután menj az előjáródhoz, menj a közösségedhez, menj a püspöködhöz – aki én voltam –, és az egyház megmondja neked, mit kell tenned. De nem egy levél, amely 12.000 km távolságból érkezik.” Mert oda a nővér ellenségeinek egyik barátja írt, megrágalmazta. Bátran tehát, de alázattal, megkülönböztetéssel, imádsággal, párbeszéddel!

Befejezés

„Egy bátorító szót nekünk vezetőknek, akik a nap hevét viseljük!”

Ferenc pápa

Tartsatok egy kis szünetet is! A pihenés, mert sok betegség abból származik, hogy hiányzik az egészséges pihenés, pihenés családi körben... Ez fontos, hogy el tudjátok viselni a nap hevét!

Megemlítitek itt az öreg és beteg nővéreket is. Ezek a nővérek jelentik az intézmény emlékeztét, ezek a nővérek azok, akik vetettek, akik dolgoztak, és most bénák, vagy súlyos betegek, vagy háttérben lévőek. Ezek a nővérek imádkoznak az intézményért. Ez rendkívül fontos, hogy érezzék, ők részt vesznek az intézményért végzett imában. Ezeknek a nővéreknek gazdag tapasztalata is van: kinek több, kinek kevesebb. Hallgassátok meg őket! Keressétek fel őket: „Mondja, nővér, Ön mit gondol erről és erről?” Érezzék, hogy megkérdezik őket, és bölcsességükből jó tanács fakad majd. Ebben biztosak lehetnek!

Ez az tehát, amit úgy éreztem, el kell mondanom nektek. Tudom, hogy mindig ismétlem magam, és ugyanazokat a dolgokat mondom, de az élet ilyen... Szívesen hallgatom meg a kérdéseket, mert elgondolkodtatnak, és úgy érzem magam, mintha kapus lennék, aki ott áll a kapuban, és várja, hová érkezik a labda... Ez jó, és ezt tegyétek ti is a párbeszéd során.

Azokat a dolgokat, amiket ígértem, meg fogom tenni. Imádkozzatok értem, én pedig imádkozom értetek! És haladjunk tovább! Életünk az Úré, az egyházé és az embereké, akik sokat szenvednek, és rászorulnak az Atya simogatására, rajtatok keresztül! Köszönöm!

Javaslok nektek valamit: fejezzük be [együttlétünket] anyánkkal, Máriával! Mindenki a saját nyelvén imádkozza el az üdvözlégyet. Én spanyolul mondom el.

Üdvöz légy, Mária...

[Áldás]

Imádkozzatok értem, hogy jól tudjam szolgálni az egyházat!

Fordította: Tözsér Endre SP

Forrás: Vatikáni Sajtóközpont